

LÆREPLAN

MED AFSÆT I DEN STYRKEDE PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

Dagtilbuddets navn: Tryllefløjten

Udfærdiget (måned og år): påbegyndt december 2018 – opdateret januar 2021

PÆDAGOGISK GRUNDLAG

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. Nogle elementer i form af eksempelvis barnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer såsom eksempelvis forældresamarbejdet og arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end i andre.

ET PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ HELE DAGEN

Dagtilbud skal etablere et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Reflektér – tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i 'skriv her'.

Hvad karakteriserer den måde, vi organiserer vores pædagogiske læringsmiljø på, og får vi skabt et miljø, der understøtter leg, aktiviteter og rutiner?

- Hvad fungerer godt/dårligt?

Hvilke pædagogiske overvejelser ligger til grund for den måde, vi organiserer vores pædagogiske læringsmiljø på?

- Hvordan ved vi, om vores antagelser holder stik?

Hvordan kan vi undersøge og se, hvad børnene får ud af vores måde at organisere det pædagogiske læringsmiljø på?

Hvordan matcher vores faglige kompetencer vores mål om at skabe et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø?

Den nye styrkede pædagogiske læreplan er mere dynamisk og evaluerende end tidligere. Således er læreplanen altid under revidering. Det pædagogiske personale skal bruge den, som et altid nærværende og informativt arbejdsredskab i hverdagen.

Barnets rejse hos os i Tryllefløjten vil være præget af lærerige erfaringer i et aktivt liv såvelude som inde, i små og større fællesskaber med fokus på dannelse, leg og læring i anerkendende relationer.

Vi arbejder i en struktur, der er genkendelig og forudsigelig, således at børnene ved hvad deskal og hvad der forventes af dem.

Medarbejderne skal være tydelige rollemodeller med afsæt i en anerkendende pædagogik oget helhedssyn på det enkelte barn.

Vi arbejder ud fra et pædagogisk årshjul, så vi sikrer at vi kommer gennem alle læreplanstemaer samt de vurderinger, der skal laves på det enkelte barn.

Vi beskæftiger os med de 7 læringsrum:

1. Atmosfære: lyse og venlige lokaler, rolige/passende omgivelser og stemning.
En pædagogisk indretning med læringszoner, der tilgodeser forskellige behov. Fx et område til at kigge i bøger, hvor man ikke forstyrres. Brug af uderum med 'højt til loftet' og mere plads og dermed mere frirum.
2. Aktiviteter: der skal være plads til både fri leg og voksen-bestemt leg.
Fx Noget genkendeligt og lidt nyt. Planlagte eller spontane ture, samlinger, rytmik, kreative forløb eller leg isneen, når det pludselig sneer. Grib børnenes initiativer/interesser, sammen med børnene undersøge tanker og spørgsmål fx ved brug af internettet.
3. Rutiner: nogle faste rutiner, men ikke alt skal være i skema. Der læres også under fri leg.
Faste rutiner ved aflevering/afhentning, af- og påklædning i garderobe og på badeværelser, måltider og sove/hvilestunder. Spontan opståede lege støttes af medarbejderen. Opmærksomhed på noget pludseligt opstået fx en fugl der går på legepladsen, en flyvemaskine, sne på legepladsen.
4. Børnekultur: Af børnene for børnene. Give plads til at følge børnenes initiativ/fri leg.
Det der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentlig element samt de lege som børnene selv initierer. Støtte i relationerne og hjælp til konflikterne. Opdage og være en del af en demokratisk proces.
5. Overgange: Sørg for at være tydelig voksen og 'varsle' før nye aktiviteter/skift.
Klare overgange ved hvert skift på dagen. Fx efter spisning, fra ude til inde og omvendt, fra stue til garderobe og omvendt. Være opmærksom på de små microovergange: fra badeværelse til stue, frabarnevogn og ind, fra leg til garderobe, fra garderobe til udendørs.
6. Ventetid: God kommunikation mellem personalet så der opstår mindst mulig/unødig ventetider. Planlægning og strukturering for børnene.
Fx give børnene mulighed for at lave noget i ventetiden, bevægelsestegninger på gulvet i køen til badeværelse, medarbejder der underholder i ventetiden.
7. Pauser: indlægge passende pusterum så barnet/brugeren er klar til at modtage og koncentrere sig om info/læring igen.
Fx drikkepauser ved varmt vejr, pauser inden skift i aktiviteter eller opholdssted. Mulighed for en hvilepause i løbet af dagen.

Vi er organiseret ud fra en ugeplan, der tager højde for, at aldersopdele børnene, når vi arbejder med projekter og aktiviteter. Dette sikrer, at læringsmiljøet tager udgangspunkt i barnets alder og formåen, således kan vi arbejde målrettet med en aldersgruppe.

Vi oplever, at vores organisering i børnehaven, har givet personalet mere ro og mulighed for at arbejde målrettet med den enkelte gruppe. Det betyder, at vi ser det enkelte barn og dets udviklingsmuligheder. Der arbejdes målrettet med udgangspunkt i, hvad der er aktuelt er omdrejningspunktet for gruppens læring.

Vi arbejder bevidst systematisk og reflekterende ud fra planlægnings- og evalueringsskemaer. Ved hjælp af disse skemaer får vi tilrettelagt et læringsforløb for børnene og kommer gennem flere læreplanstemaer over 2 måneder med fastlagte projekter. I disse skal vi bl.a. nedfælde formål, læringsmål og succeskriterier og pædagogisk begrunde vores indsats.

Sideløbende arbejder vi med udvalgte fokusområder fx overgange, garderobe-situationen mm.

BØRNESYN OG BØRNEPERSPEKTIVER

Børnesynet i danske dagtilbud tager udgangspunkt i, at det at være barn har værdi i sig selv. Pædagogiske læringsmiljøer skal derfor inddrage børneperspektiver, uanset om der er tale om hverdagssituationer, børneinitierede aktiviteter eller voksenplanlagte forløb.

Reflektér – tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv

Hvordan arbejder vi med løbende at følge børnenes spor, oplevelser og interesser?

- Hvad gør vi for at indfange alle børns perspektiver? Er det de samme børn, vi altid får øje på?

Hvordan arbejder vi regelmæssigt med børnenes feedback, fx på personalemøder, som input til vores faglige dialog?

Hvornår har vi senest brugt børnenes perspektiver som grundlag for at udvikle det pædagogiske læringsmiljø?

- Hvilke nye indsigter nåede vi frem til?
- Hvad ændrede vi som resultat af vores indsigter?

I hvilke situationer kunne det være relevant at inddrage børnenes perspektiver, hvor vi ikke gør det i dag?

Børnesynet i danske dagtilbud tager udgangspunkt i, at det at være barn har værdi i sig selv. Børn har ret til at være børn, til at være forskellige og til at udvikle sig i forskelligt tempo.

Det gode børneliv er et liv med plads, tid og ro til at være barn og med etnært og tillidsskabende pædagogisk personale, der giver barnet nærvær, omsorg og tryghed til at kunne lære og udvikle sig.

Børn ses som kompetente og selvstændige, samtidig med at de har brug for omsorg, udfordringer, positive forventninger og tillid fra det pædagogiske personale.

Det pædagogiske personale og ledelsen skal skabe organisatoriske rammer og et pædagogisk læringsmiljø, der muliggør, at børnene oplever nærhed, trivsel, læring, udvikling og anerkendende relationer.

Vi sigter efter at børnene:

- ❖ Har oplevelsen af et godt børneliv.
- ❖ Kan indgå i og bidrage til forpligtende fællesskaber. Kan blive selvhjulpne og kompetente.
- ❖ Udvikler sig og lærer gennem oplevelser, leg og relationer.

- ❖ Vi har fællesskabet i fokus både børnene imellem og barn-voksenrelationen.
- ❖ Vi vægter børnenes medbestemmelse, inddrager deres perspektiver og griber deres initiativer. Børn har brug for at blive set, hørt og forstået.
- ❖ Børnene skal have nærværende voksne, som vægter opmærksomt nærvær, danærvær skaber tryghed, god kontakt og relationer
- ❖ Vi har fokus på en legende, sansende og eksperimenterende tilgang til læring.
Børn har brug for passende udfordringer i forhold til alder og udvikling - ZNU = zonen for nærmeste udvikling.
- ❖ Vi vægter barnets udviklingsmuligheder. Barnet skal have kompetente voksne med fokus på det enkelte barns udviklingspotentiale

Vores praksis har taget udgangspunkt i, at vi som personale går foran, ved siden af og bagved børnene. Det har som udgangspunkt givet gode resultater, når de handler om læringsstyrede tiltag og tilrettelagte pædagogiske projekter ud fra årsplanen.

Det pædagogiske personale sætter rammerne for indholdet – og børnene har fyldt på ud fra den viden, vi har givet dem eller den de selv har kunne formidle og som vi lytter til. Ved hjælp af demokratiske processer får vi hørt børnenes ideer også de børn der ikke altid råber højt.

Vi lytter til børnenes ideer og omsætter dem, i det omfang det er muligt og giver mening indenfor rammen og det pædagogiske læreplanstema, som vi aktuelt arbejder med.

Derudover har børnenes stemme høj klang i Tryllefløjten, dialog, samtaler og ennysgerrig tilgang til børnenes perspektiver er en naturlig del af den pædagogik der praktiseres i huset.

BØRNS LEG

Leg har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Leg er grundlæggende for barnets udvikling og understøtter bl.a. fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Reflektér – tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i 'skriv her'.

Hvordan giver vores pædagogiske læringsmiljø børnene mulighed for at bruge deres fantasi og lege?

Hvad gør vi for at arbejde med børnenes forskellige roller og positioner i legen?

Hvordan arbejder vi med at understøtte, at alle børn har mulighed for at være med i legen?

- Er der børn, som vi oplever, står uden for legen, og hvad gør vi ved det?

Hvordan har vi undersøgt den læring og udvikling, der sker i børnenes leg?

Børn lærer og drager erfaringer dagen lang. Det pædagogiske personale er meget opmærksomme på børnenes eget læringsmiljø omkring legen. I læringsmiljøet står legen nemlig som noget centralt. Legen foregår i et fællesskab, der er valgt af barnet eller som er arrangeret af det pædagogiske personale.

Den fysiske indretning på Tværflojten, hvor grupperummene tager udgangspunkt i både at skabe læringsmiljøer, hvor der er aktiv deltagelse af personalet – og læringsmiljøer, hvor barnet selv eller sammen med andre skaber en fælles leguden voksne.

I vores indretning tager vi højde for, at det for barnet er tydeligt hvilke lege og aktiviteter, der skal/kan foregå her.

Denne tydelighed sikrer at børnene kan mere selv, og vi oplever at en aktivitet eller leg sat i gang af barnet/børnene, som udgangspunkt får en god start.

Den praktiske organisering af, hvad man gør hvor fx tegner, laver puslespil, spiller spil, gør det lettere for det enkelte barn at komme ind i legen – fordi udgangspunktet er rammen omkring indholdet.

Den fysiske indretning viser barnet, at "når jeg sidder ved det her bord, kan jeg være med til det her og aktiviteten i sig selv hjælper barnet til, at komme ind i dialogen og dermed med i legen.

Det samme gør sig gældende på Violinen – her foregår alt dog i sammegrupperum.

Vi er opmærksomme på de børn der leger "alene" – det pædagogiske personale reflekterer over, hvad der er årsagen til dette og undersøger det ved, at gå i dialog med barnet.

Vi hjælper barnet med at sætte ord på dets valg, og understøtter deres valg eller hjælper dem videre. Dialogen viser ofte, at barnet vælger alene legen i perioder, hvor det selv er optaget/ nysgerrig af noget, som aktuelt er vigtigere for det end fælles legen. Hvis det er fordi barnet ikke har nogle at lege med og det ikke er et positivt valg støttes benet til, at komme med i en fælles leg med andre børn.

Vi er meget opmærksomme på børns fællesskaber – vi italesætter den adfærd, der ikke giver grundlag for fællesskaber og hvilken adfærd som er ønskelig når børn gerne vil være med i et fællesskab. Disse samtaler forgår både med børn individuelt og i gruppen som helhed.

Når et barn står uden for legen, går en voksen ofte i gang med en aktivitet sammen med barnet, og på den måde kommer der, nysgerrige børn til, og med barnet, som udgangspunkt får vi skabt nye relationer.

På Trommen og med de små vuggestuebørn arbejdes der i det små med børnefællesskaber, samlinger, læringslege fx "give og tage" lege mm.

Vuggestuebørn leger parallel lege, men alle børn italesættes, som vigtige individer i gruppen. Vi sætter ord på alt hvad vi gør og træner dermed børnenes ordforråd og udtale.

DET BREDE DANNELSES- OG LÆRINGSSYN

Legen og den legende tilgang til læring, barnets interesser, undren og nysgerrighed samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling er udgangspunktet for de læringsprocesser, barnet indgår i.

- **Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø, så det både støtter børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring?** Hvordan kan vi følge og støtte barnets undren og nysgerrighed?
- Hvordan udfordrer og støtter vi børnene i at få nye ideer og erfaringer med vedholdenhed og gåpåmod?
- **Hvordan arbejder vi med at følge op på, om vi lykkes med det pædagogiske læringsmiljø i forhold til, hvad børnene får ud af det?**
- Hvordan sikrer vi, at vi kommer hele vejen rundt i forhold til de seks læreplanstemaer?

Reflektér – tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i 'skriv her'.

Et godt læringsmiljø kræver et godt fællesskab med gode og trygge voksen- og børnerelationer.

Børns læring er en kompleks proces, der foregår i et aktivt samspil mellem barnet selv og barnets omgivelser. Barnets vej igennem opvæksten er en dannelsesproces, hvor barnet skal danne sit selv og sin identitet. Barnet tillærer sig gennem hele barndommen mange kompetencer, viden og værdier for at blive et helt menneske, der mestre livet

Dagligdagens rutiner og organisering hjælper barnet til alene, sammen med andre børn eller med hjælp, til at indgå i sin egen læring.

Fx er ”samlingen på trappen” inden vi går ind, et eksempel på en læringsproces, som for det nye børnehavebarn skaber mulighed for, at lære:

- *Ny rutine at sætte sig på trappen sammen med alle børn*
- *Kunne høre og forstå en kollektiv besked.*
- *Se/lære af hvad de andre gør*
- *Omsætte beskeden til egen praksis ud fra egen formåen*
- *Handle og fuldføre*
- *Afslutte*

Det pædagogiske personale er beviste om at børn lærer forskelligt – og er parat til, at lærer på forskellige tidspunkter. I praksis ved vi, at nogle børn har brug for en tur på legepladsen og være fysisk aktiv før en ”voksen styret opgave”, som kræver fordybelse og koncentration.

Vi har derfor en regel, der siger at op til 4 af de ældste børn gerne må være alene på legepladsen. Denne praksis bruges ofte af de voksne til at give barnet en tiltrængt kropslig aktivitet.

I skolegruppen præsenteres børnene med flere ”opgaver” som udfordrer enkelte børns gå-på-mod og vedholdenhed. Vi er bevidst om dette, men også meget understøttende i, at barnet får en god oplevelse, af såvel resultatet men også ”du kunne godt, selvom du synes det var svært”

Gennem de rutiner der kendetegner dagen, tager vi højde for, at skabe et læringsmiljø med udgangspunkt i barnets behov, som giver barnet mulighed for at beskæftige sig med det, barnet pt. er optaget af og nysgerrigt på-alene eller sammen med andre.

Vi giver plads til barnets fortællinger og oplevelser ved samling og måltider.

I samværet med børnene skaber den voksne tryghed, nærvær og respekt omkring og for barnet. De voksne har ansvaret og lederskabet for gruppen. Igennem de voksnes lederskab for gruppen oplever barnet, at voksne er her for at guide og tage varer på dets følelser og de oplevelser de fortæller om til gruppen.

Dagligdagen byder på, såvel planlagte og spontane fysiske aktiviteter. De voksne tilpasser sig og regulerer aktiviteterne, når et barn giver udtryk foret behov eller ønske eller når de voksne kan ”mærke”, at nu skal der en forandring til.

BØRN I UDSATTE POSITIONER OG ALLE BØRNS DELTAGELSE I BØRNEFÆLLESSKABER

Gode pædagogiske læringsmiljøer har særligt stor betydning for børn i udsatte positioner. Det pædagogiske personale har et ansvar for at støtte børn med forskellige udfordringer og sikre, at alle deltager i fællesskabet.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i ’skriv her’.

Hvilken pædagogisk tilgang arbejder vi ud fra for at sikre, at alle børn oplever, at de er en del af et børnefællesskab?

- Hvordan er der forskel på vores praksis i forhold til forskellige aldersgrupper?

Hvordan vurderer vi alle børnenes muligheder for at udvikle sig og få nye relationer?

- Er der noget, vi kan gøre anderledes for at give nogle børn bedre muligheder for at opbygge og have gode relationer?

I hvilket omfang har vi faglige dialoger om, hvordan vi kan understøtte, at børn i udsatte positioner trives og ses i det pædagogiske læringsmiljø?

- Er det tilstrækkeligt?
- Hvordan sikrer vi, at vi også har blik for og inddrager de børn, der fx ikke selv henvender sig og ikke deltager aktivt i lege og aktiviteter?

Når vi ser på vores praksis den seneste måned, hvornår er det så lykkedes os at skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i fællesskabet?

- I hvilke situationer lykkedes det ikke – og hvorfor?

Vi er meget opmærksomme på at inkludere alle børn i fællesskabet. Vi snakker om hvilke børn der deltager og hvilke der ikke gør. Vi laver handleplaner for hvordan vi sikrer opmærksomheden på hvert enkelt barn og på hvordan vi får alle børn med.

Vi benytter os at materialet "Fri for mobberi" når vi finder det nødvendigt

FORÆLDRESAMARBEJDE

Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene give børn omsorg og understøtte det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Samarbejdet skal bidrage til, at barnet får en god og tryk opvækst.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i 'skriv her'.

Hvordan samarbejder og kommunikerer vi i det daglige med forældrene om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?

- Hvilke rammer og regler har vi for forældresamarbejde?
- Det gælder både de overordnede rammer og den konkrete håndtering i hverdagen. Er det fx o.k. at afbryde en aktivitet med børnene, hvis en forælder har brug en snak?

Hvordan oplever vi samarbejdet med forældrene i forhold til at rådgive og vejlede dem om deres barns trivsel, udvikling, læring og dannelse?

Hvordan arbejder vi med at møde forældrene forskelligt og tilpasse samarbejdet ud fra deres behov?

Hvad ved vi om, hvordan forældrene oplever vores samarbejde, rådgivning og vejledning?

- Inddrager vi synspunkter og viden fra forældrene?

Forældrene er vores nærmeste samarbejdspartnere omkring barnets trivsel og udvikling. Vi kommunikerer via Aula og vægter derudover den verbale og personlige kontakt med forældrene.

Det drejer sig både om almindelige dagligdags informationer og mere specifik dialog omkring deres barn.

Det pædagogiske personale informerer både om de udfordringer barnet har samt de gode oplevelser deres barn har i hverdagen.

Vi fortæller forældrene, hvad barnets rolle er i børnegruppen og hvordan barnet håndterer fx konflikter med andre børn. Der tales både om svære og lette emner og det pædagogiske personale spørger ind til, hvordan barnet fungerer i familiens fællesskab.

Vi oplever, at samarbejdet med forældrene, som udgangspunkt er godt og tillidsfuldt, måske fordi det pædagogiske personale er bevidste om, altid både at fortæller om de gode oplevelser og om barnets udfordringerne fx konflikthåndtering. Personalet giver gode råd til forældrene, ifh. til hvad der kan arbejdes med for at støtte barnet bedst muligt både i institutionen og i hjemmet.

Personalet og ledelsen er lydhøre overfor forældrenes behov og bekymringer, samtidig med, at vi synliggør hvad institutionen kan og ikke kan imødekomme i forhold til det enkelte barn i gruppen.

SAMMENHÆNGENDE OVERGANGE OG DET SIDSTE ÅR I BØRNEHAVEN

Barnet oplever mange overgange i sine første leveår. Både de store overgange, når det begynder i dagtilbud og senere i skole, og de mindre, daglige overgange, når barnet fx bliver afleveret om morgenen eller går fra én aktivitet til en anden. I alle typer af overgange er det vigtigt, at pædagogisk personale og forældre samarbejder om at skabe en oplevelse af sammenhæng, tryghed og trivsel hos barnet.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i 'skriv her'.

Hvordan arbejder vi ud fra læreplanen for at skabe sammenhæng for børn og forældre i overgangen fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til skole og SFO/fritidshjem?

Hvordan arbejder vi med en tryk overgang til det næste tilbud?

- Fx aktiviteter som at besøge det nye sted, tæt dialog med fagprofessionelle fra andre tilbud, arbejde med overgangsobjekter o.l.

Oplever vi, at vi har et fælles værdisæt med det andet dagtilbud eller skole og SFO/fritidshjem?

- Er vi enige om, hvad der skal til fra begge parter for at skabe en sammenhængende overgang?

Hvad ved vi om dagplejerens/sundhedsplejerskens/ pædagogens/lærerens faglighed og daglige praksis?

- Hvordan kan vi blive klogere på det, og hvordan kan den viden bidrage til at skabe sammenhæng?

Først på børnehveåret” indkaldes forældrene til møde omkring forventninger til skolestart. Vi tager udgangspunkt i det overgangsmateriale der er kommet fra Gentofte kommune

På dette møde tales der bl.a. om:

- Hvad er institutionens opgave
- Hvad er forældrenes opgave
- Hvad vi sammen skal hjælpe det enkelte barn med.
- Hverdagens aktiviteter vægter barnets selvstændighed og videre udvikling af deres sociale kompetencer og personlige udvikling – hele sidste børnehve år, støttes børnene i, at indgå kompetent i fællesskabet og samtidig, i at kunne stå frem, som dem de er.

Mikroovergange

Børn i dagtilbud oplever mange små skift i løbet af en dag. Fra legepladsens mylder, til garderoben og videre til frokostbordet. Overgangen fra én aktivitet til en anden placerer ofte børn i en venteposition, der kan skabe uro. Vi har derfor fokus på at skabe større sammenhæng i børnenes dagligdag ved at tilbyde at deltage i noget meningsfuldt i overgangene, ved at inddrage børnene i mikroovergangene, som man kalder dem. Det kan for eksempel ske ved at invitere dem med i de praktiske opgaver. Selv små børn kan være aktive deltagere i dagens gøremål og selv være med til at forberede næste aktivitet fx omkring spisesituationerne. Man kan stille tallerkner og kopper ned i børnehøjde, så børnene i højere grad selv kan hjælpe til med at dække bord. Eller oprydningssituationen kan man synge en oprydningssang eller sætte en bestemt CD på anlæggetørnene præcis ved hvad der skal foregå.

Vi kan på denne måde være med til at lave nogle overgange imellem de daglige rutiner og planlagte aktiviteter, så overgangene ikke føltes som afbrydelser, men som en naturlig forlængelse af aktiviteten.

DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG OG SAMMENHÆNG TIL DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

